

מתוך: ובקשתם משם לרב סולובייצ'יק, הערה שוליים מס 1:

אופיו האליגורי של שיר השירים מהווה יסוד מוצק בהלכה, שעליו מתנוססת קדושת כתבי הקודש החופפת על מגילת זו (מטמאת את הידים) וקדושת השם (כינויים) הכרוכה בשם שלמה - מלך שהשלים שלו. גם האגדה מפרשת את שיר השירים מבחינה סמלית.

ברם, נתקלים אנו בפירוש דואלי: (א) בתור אליגורית מיטפיסית-היסטורית; (ב) אליגורית מיטפיסית-אוניברסלית. הראשונה מפרשת את הספר כשיר של הקב"ה וכנסת ישראל הבוקע ועולה מתוך התהליך ההיסטורי של אומה זו; השנייה נוטה לדרוש אותו כמין חומר לשירת האלוהים והאדם בכלל המבטאת את הגעגועים ההדדיים של היוצר והיצירה.

המדרש והתרגום מקיימים את ההשקפת ההיסטורית. וכן פירשו רש"י, הכוזרי, אבן-עזרא ועוד. ברם, הרמב"ם שהלך בעקבותיו של רבנו בחיי נקט עמדה אוניברסלית - "וכיצד היא האהבה הראויה שיאהב את ה' אהבה גדולה יתרה ועזה וכו' כאלו החולה חולי האהבה שאין דעתו פנויה מאהבה אותה אשה וכו'. וכל שיר השירים משל הוא לעניין זה" (פ"י מה' תשובה, ה"ג). כמו כן ביאר במורה נבוכים ח"ג, פנ"א, ואחריו נמשכו חכמי הקבלה.

לאמיתו של דבר, שני הפירושים לעניין אחד נתכוונו: ליחס שבין הקב"ה והעולם. ברם, זיקת זו מתגלמת בינו לבין היחיד וגם בינו ולבין הציבור. כשם שהאלוה מתגעגע להתדבק ביחיד, כך הוא מתאוה להתמיד שכינתו בציבור מיוחד, בציבור נבחר ובאומה מיוחדת. המתיחות היא דו-פרצופית, אוניברסלית על-היסטורית ולאומית היסטורית. הרמב"ם באגרת תימן השתמש במובאת משיר השירים לשם תיאור גורלה ההיסטורי של כנסת ישראל. חכמי הקבלה חיברו שני מוטיבים, עולם וישראל, בדרשם את מגילת שיר השירים; אצלם מרמזת מגילה זו גענועי מלכא קדישא ושכינתא. שכינה מצד אחד מסמלת את נוכחות האלוהים בתוך העולם, ומצד שני את כנסת ישראל שבה מתגלה הודו של הקב"ה. מגילת שיר השירים היא ספר העולם כולו וגם ספרה הייחודי של כנסת ישראל.

רש"י שיר השירים פרק ז פסוק ה: אפך כמגדל הלבנון - איני יכול לפרשו לשון חוטם לא לענין

פשט ולא לענין דוגמא כי מה קילוס נוי יש בחוטם גדול וזקוף כמגדל!

הרב קוק עולת רא"ה ב' עמ' ג-ד

... אמנם אם נחשב לחסרון כללי באיזו ספרות כשלא ימצאו בה אלה הרגשות הפנימיים שאהבה מרשמת בעומק הנפש באותה האהבה הנהוגה, על אחת כמה וכמה ראוי לחשב לחסרון אם אותם הזעזועים הרמים והנשואים, שככה הם פועלים לעולם ועתידיים לפעול על כל טובי בני אדם ועל כנסת ישראל בייחוד, הנובעים ממקור האהבה לאדון כל המעשים מקור האור והחסד, ואלה הרגשות הנאהבים לא יחקקו בספר ויפקד מקומם. היש ערך לעומק מקור רגש האהבה הזאת? היכילוהו ימים רבים, היכללוהו גבהי שחקים?

החסרון הזה אמנם נמלא לנו בשיר האהבה אותו שיר שהוא קודש קודשים, הוא שיר השירים אשר לשלמה! וכמו שמי שהוא חמור לאהבה, לא יחוש מה חפצו משוררי האהבה בשיריהם הפרטיים, ואם הייתה בידו יכולת להשפיל את געגועיהם עם כדי טעימת חושו הגס היה עושה כן בשמחת לב ונפש חפצה רק מי שלבו ערל ומוכרח להיות כן מפני שלא טעם להתנשא אל מרומי קודש, ולא חש מעצם נועם אור אהבת צור כל העולמים - איש נבל ולא חכם כזה לא יוכל להכיל את הרעיון כי אלה הגעגועים הרבים הפרטיים ש"בשיר השירים" הם רשמיים של האוצר הגנוז בנפש כלל האומה אשר בחר לו ד' לשמו ולזכרו, מפני שאיננו מרגיש כלל שום חסרון בהיפקד מקום אלה הרגשות אשר לא ידעם. אבל מי שלא השוה אלוה חכמה, יכיר ויחוש שאי אפשר כלל לאוצר כתבי קודש של האומה הקדושה, שכל תולדתה מלאה רישומי אהבת נפש לצור מעוזה בימי גדולתה והודה על ידי חסד עליון מלא הוד ובימי עניה ומרודה על ידי נהרי נחלי דם ושטף צרות רבות ורעות אשר כל אלה עוררו את האהבה חזקה והוציאה אל הפועל המורגש - אי אפשר בשום אופן שאלה הגעגועים לא ירשמו בספר באוצר הכללי אשר שמה נאספו כל הגיוני קודש.

אמנם מי שבעת שסרקו את בשרו במסרקות של ברזל יכול ויכול להשיב "כל ימי הייתי מצטער על המקרא הזה ובכל נפשך מתי יבוא לידי ואקיימנה", ולהאריך באותה שעה באחד עד שיצאה נשמתו, רק הוא יכל לאמר שאין כל העולם כולו כדאי כיום שנתן בו "שיר השירים" לישראל, שכל הכתובים קודש ושה"ש קודש קודשים!

אמנם כנטף מים מני ים, כזיק אחד מלהב אש אוכלה, כאות אחת מספר גדול, ידע איש אשר כה רמה נפשו להעריך גם האהבה הפרטית הטבעית בערכה הטהור, ותהיינה לו האהבה הטהורה הטבעית והאהבה הלאומית הנאורה והאהבה האלוקית הקדושה ומלאות הוד ערוכים במערכה, כמגדל דוד בנוי לתלפיות. אבל מה נמוכים הם הגמדים שהם גם כן בעלי עיניים טרופות הזוחלים סביב לשדרת האבנים התחתונה של מגדל עופל, ורושמים את קומתו אשר לעב יגיע רק כדי תנופת ידם הקצרה ומעוף עינם הכהה, ואם מראש מגדל עופל יוגד להם שרואים את הכוכב מלא הוד ויפעה, או מיד יחליטו כמה נמוך הוא הכוכב הנהדר. נפשות כאלה שיותר מרועה בעל לב רגש שאהב את בת כלבא שבוע היפה לא יוכלו למצוא ברבי עקיבא, לא יוכלו גם כן להוציא מקור לתכונת ההחלטה הנפלאה ששיר השירים הוא קודש קודשים בערך כל הכתובים, כי אם ממקור האהבה הפשוטה אשר אותה לבדה יחזו בר"ע שאהב את בת כלבא שבוע. אבל טהורי לב המה יראו את רבי עקיבא בגדלו, את ר"ע המשחך בראותו ששועל יוצא מבית קה"ק יען כי לנפשו הרוממה קרוב היה העתיד הרחוק, את ר"ע המלא צהלה לקול המונה של רומי מפני שהאהבה האלוקית הנובעת מעומק לבו הרחב כים הורתהו, עד כדי מלא ציור חי כי רומא ואלילה כליל יחלופו ואור ציון לעד יזרח. האהבה בתענוגים למחזה העתיד בוודאי תמלא כל כך את לבו הטהור עד כי לא הניחה לו מקום גם להנחת לב על ההווה המרעיד, שהכירו רק בעב קל העובר על פני החמה, הברה בשחקים, ורק מפי האיש שנשמתו יצאה באחד נאה להיאמר שכל הכתובים קודש ושיר השירים קודש קודשים!